

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. III. Facere, Fieri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

LIBER SEXTUS.

CAP. I.
De Fabricensibus, Fabris.

Axioma I.

Fabricenses erant, qui in publicis fabricis faciebant arma, hastas, sagittas, loricas, arcus, spatias, balistas, scuta, elibanos &c. horumque certum Corpus erat. Jacob. Cujac. ad l. 1. C. de Fabricens. Lib. 11. quod confortium Fabricensium dicitur l. 4. C. de Fabricens. l. 6. Cod. Theod. eod. quicunque verò ex his Fabricensibus sine herede decesserat, ejus hereditas non fisco, sed ceteris Fabricensibus deferabatur, qui ipsi tamen fisco satisfacere tenebantur, si defunctus adhuc illi obligatus fuerit l. fin. C. de hered. de cur. Ita enim Reipubl. ratio salva permanet, & Fabricenses Collegarum suorum solatiis fruuntur, qui damnis & detrimentis retinentur obnoxii, d. l. fin. Stryck. tract. de success. ab intest. Diff. 5. cap. 1. th. 36.

II.

Fabri, viatores & similes, qui artem suam cum strepitu exercent, domum juxta Doctoris vel Scholaris aedes hinc invitis & contradicentibus conducere & ibi artem suam exercere non possunt. Carpz. Jurisprud. Forens. P. 2. Constit. 37. de f. 23. arg. l. un. Cod. de stud. liber.

Limita: nisi opifices emendo vel conducendo prævenerint Literatos & Doctores, qui alibi etiam commodè habitare possunt. Carpz. d. l. n. 8. (2.) erroneum hoc axioma putat Wissenbach. ad ff. Locat. Cond. th. 22. si intelligatur de ædificiis publicis, quæ auditoria & Collegia vocantur arg. d. l. un. quem enim publicus studentium cætus meruit favorem, eum sibi privatos & singulos vendicare non posse.

CAP. II.
De Fabulis.

Causam impulsivam confectarum Institutionum recenset Justinianus: ut cupidæ legum Juventuti liceret prima Legum Cunabula non ab antiquis fabulis discere, sed ab Imperiali splendore appetere. proem. Instit. §. 3. ad quem locum, & quid per fabulas hic intelligatur, vid. Ullric. Huber. in digress. Justin. lib. 1. cap. 4. p. m. 13. & seq. ubi simul Grotium, quod parabolam Christi de divite & Lazaro fabulam appellaverit, defendit.

CAP. III.
Facere, Fieri.

Axioma I.

Faciens ex necessitate, magis est dignus favore, quam qui facit ex voluntate. l. quod si minor. & ibi Bart. l. si quis filio exheredato 6. §. quæse-

nus 12. ff. de injust. rupt. & irrit. fact. rest. junct. l. qui & liberis 11. §. testamento 2. de bon. poss. secund. tabb. l. cum postulasset 44. §. 1. ff. de admn. infest. gloss. in cap. ab arbitris 11. de offic. deleg. in 6. Johan. Crot. conf. 6. num. 12.

II.

Qui potest efficere ut possit facere, intelligitur facere posse, cap. error. 3. distinct. 83. l. quid sit 17. §. idem ait. 4. ff. de adilit. edict. l. si d. & si per prætorem 26. §. ait Prætor 4. ff. ex quib. caus. major. l. qui potest facere 17. 4. de Regulis juris.

Limitationis loco distinguendum, an facile possim, an non: in primo casu videor posse facere, in secundo non, ut in dist. l. 26. §. 4. ff. ex quib. causis major. & l. cum natu major. 14. §. sed si minor 2. ff. de bon. liber. Azo rubric. 11. Vid. Tom. Regul. Juris lib. 6. p. 442. col. 2.

III.

Qui non facit, quod facere debet, intelligitur facere, quod non debet. l. quid sit 17. §. idem ait, si servus 7. & §. ult. de adilit. edict. l. non omnes §. §. ult. ff. de re militari. l. 4. & §. ff. que in fraud. creditor. l. qui non facit 121. de R. J. Vid. Tom. Reg. Jur. lib. 6. p. 443. col. 1. ubi dicitur, hoc esse quidem de juris intellectu vel fictione, non de veritate.

IV.

Qui lege permittente facit, non punitur. l. Gracchus 4. C. ad leg. Jul. de adult. ratio, quia nec peccat, qui facit id quod facere jus habet. l. 151. de reg. jur. unde & quod ab initio ritè & secundum leges actum, ex alio eventu non debet retractari.

V.

Facere quid sit, quando solutioni & præstationi opponitur in l. 3. in pr. de O. & A difficile dictu est. Nil melius videtur, quam eum facere, qui actum exercet, non pertinentem ad implementum generale certi contractus; ut ædificare domum, pingere tabulam, Romam ire, servum manumittere. l. 72. §. ult. & l. 84. de V. O. junct. l. 124. ff. eod. simpliciter alioqui facere significat etiam dare & præstare, uti videre licet apud Brissonium in verb. Facere. Huber. prælet. ad Instit. tit. de obligat. n. 2.

VI.

Facere dicimur id, ad quod faciendum auctoritatem præstamus, sicut consules dicuntur manumittere, in l. 1. de off. Conf. ubi notat id Zas.

VII.

Facere facilius est quam dare, gloss. in l. un. C. de sent. que pro eo quod interest. Modest. Pist. 1. conf. 1. n. 28.

VIII.

Faciendi verbo continetur & non factum: facit enim hoc ut nolit facere. l. 189. ubi Gædd. de V. S. & ut Philosophi ajunt, etiam privatio actionis est actio. Cujac. in l. 174. de V. O. col. 343. E. Mant. de tac. & ambig. convent. lib. 14. tit. 31. num. 6. Setser. 1. de jurament. cap. 1. num. 10. Ita verbo dandi aut faciendi in definitione pacti incit

est clausula non docendi, non faciendi. Welenb.
in parat. de pati. num. 2.

IX.

Quod solum est fieri creditur, can. dilectionis
ult. dist. 76. l. matrem 17. l. si ve possidetis 16. C. de
probat. l. etiamsi 6. C. de donat. inter virum & u-
xorem. l. non omnes 5. §. à Barbaris 6. ff. de re-
militar. l. si cui idem 7. §. 4. ff. de accusat. l. quod
& lex 3. §. hoc inter dictum 9. ff. de liber. hom. ex-
hib. Unde ex his, quæ plerumque inter homines
contingunt, sumuntur in iure præsumptiones,
quibus standum est, donec probetur contrarium.
d. l. etiamsi 6. C. de don. inter. vir. & uxor. sicut
etiam quod diu fuit & nunc esse creditur, per l.
si ve possidetis 16. C. de probat. Tom. Reg. Jur. lib.
6. pag. 443. col. 1. Multa tamen è contra fiunt,
quæ fieri non præsumuntur, vid. Reink. lib. 1. de
regim. §. 5. c. 1. n. 71.

X.

Fiendum de proximo, habetur pro facto. l. 1.
§. sed in eo 15. ubi Bartol. ff. ad SC. Silan. & in l.
pen. ff. de testam. milit. unde quod est in fieri, pro
facto habetur, l. cum uxori 58. de legat. 3.

XI.

Fiendum cursu temporis non tollitur. cap.
cum ex officio 16. de præscr. ubi hoc notat Bald. &
fac. l. sed licet 12. ff. de offic. Præsid. & cap. cum
causam 27. de Election. Everh. in loc. ab usitato.
n. 14.

XII.

Illud solum fieri recte dicitur, quod iure fit.
cap. faciat homo 15. c. 22. q. 2. cap. cum teneamur
6. extr. de prebend. cap. quod autem 5. extr. de
jur. patr. cap. veniens 16. & cap. Quintavallis 23.
extr. de iurejur. l. si filius ult. ff. de condit. insti-
t. l. nepos Proculo 125. de V. S. l. Nefennius 43. §. ult.
de rejud. Vid. Tom. Reg. Jur. lib. 6. pag. 489. col.
1. ubi statuit, hanc regulam locum habere in his,
quæ ius desiderant: ut in contrariis productis &
similibus, quæ, nisi iure fiant, non tenent. l. Non
dubium 5. C. de Legib. & consuet. Secus in his, in
quibus desideratur factum, ut in acquisitione
possessionis: Nam etiam prædo eam acquirit.
cap. in litteris 5. extr. de reitut. spoliat. Damas
reg. 69.

XIII.

Non dicitur posse fieri, quod per remedium
extraordinarium fit vel per Principem. vid. Ber-
tach. Report. in voc. Facere. ubi text. & Dd. alleg.

XIV.

Fieri illud dicitur posse, quod commodè &
honestè fit l. nepos Proculo 125. de V. S. l. ult. ff.
de condit. insti. gl. pen. & ibi Dom. in cap. gratia
7. de Refr. in 6. Dynus & Lap. in cap. semel. §.
de R. l. in 6. gl. in cap. Episcopum. de Prescript.
in 6. & alleg. à Bertachin. dist. loc. & quod fieri
potest cum iustitia c. 22. quæst. 2. c. faciat cum
gl. n. 21.

XV.

Quod quis alii faciendi jus dat, ejus ipse au-
tor censetur. Unde si in Imperio latè patente
inferiores potestates belli inchoandi concessam
habeant potestatem, censendum erit, bellum geri
ex vi summæ potestatis. Crot. de Jur. B. & Pac.
Lib. 1. Cap. 3. §. 5. n. 2.

XVI.

FACERE per se videtur, qui per al-
ium facit, [cap. qui facit 77. de Reg. Jur.
in 6.] l. 1. §. decessisse 12. ff. de vi & vi arm. l.
ita 5. §. quod si quis 3. ff. de admin. tutor. l.
si per alium 5. ff. ne quis eum. l. non ideo 5. C.
de accusat. cap. mulieres 6. §. illi verò de sen-
tent. excom. cap. qui per alium 72. de Reg.
Jur. lib. 6.] Quam regulam malè P. Peck.
tantum in delictis exemplificat, cum et-
iam ad contractus & actus alios pertineat,
qui personæ præsentiam præcisè non
desiderant.] Duen. reg. 378. Bart. conf. 142.
num. 3. lib. 1. Roman. conf. 94. Visus num.
3. vers. ea enim.] Ubi quod ea, quæ facimus
per nostros procuratores, per nosmetip-
sos facere videmur, Angel. Arelin. conf.
61. Clarus num. 15. & 16. ubi extendit ma-
ximè in civilibus, & necessariò faciendis.
Corra. lib. 2. miscell. c. 22. Clar. §. ult. quæst.
38. num. 6. Anton. Gomez. var. tom. 3. cap.
3. num. 39. & l. 45. Tauri. num. 91. Plac. de
delict. lib. a. cap. 15. num. 17. Menoch. remed.
1. recuper. n. 407. & conf. 1. num. 304. De-
cian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 17. num. 2.
Flamin. Paris. de confident. quæst. 28. num.
83. & quæst. 31. num. 12. Thom. de Thomas-
set. in floribus Leg. reg. 249. ubi reg. 246.
ait, quod qui non potest per se, non pot-
est per alium, Surd. conf. 360. n. 19. Card.
Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 7. Bellet. dis-
quisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum
Canonis. §. 1. n. 6. Aloys. Ricc. in praxi rer.
fori Ecclesiast. resolut. 564. n. 3. in ult. edit.
Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch.
Sedum erect. cap. 3. num. 44. Surdus con-
sil. 50. num. 13. & conf. 360. num. 22. & conf.
380. n. 4. Alphons. Narbon. l. 31. gloss. 8. num.
1. tit. 7. lib. 1. recopil. Johan. Maria Novar.
quæst. forens. lib. 1. quæst. 143. num. 9. Vin-
cent. Caroc. in singularibus juris sing. 402.
ubi ait, quod propriè & verè, & non per
fictionem per se facere dicitur, qui per
alium facit, in iis, quæ sunt Juris & facti
simul, vel facti tantum. Et ad illud, quod
qui potest per se, potest per alium facere,
est l. 1. §. usus autem 2. ff. de procurat. l. sed
et si unus 17. §. idem Julianus 19. & §. idem
ait 22. ff. de injur. cap. 68. de Regulis Juris.
in 6. l. 15. §. 1. de Adopt. & ibi Bart. Ego ipse
in praxi exigendi pensiones quæst. 1. num. 1.
late Vincent. Caroc. sing. 416. vers. limita-
tur singulariter. Ubi limitat In eo, cui
comperit jus vel facultas non de Jure
communis, sed ex formâ statuti, vel aliquo
speciali privilegio. Et ad hoc, quod qui
non potest per se, nec per alium potest,
l. neque per se 10. C. de hered. institut. cap.
quod alicui 67. de Reg. Jur. in 6. Menoch.

de

de arbitr. casu 459. per tot. & conf. 444. n. 34. & l. 4. presumpt. 38. num. 8. Marian. Giurba in consuetud. Messanens. p. 1. cap. 10. gloss. 6. n. 28.

[Fallit tamen hoc posterius sapè. l. 3. in fin. ff. quæ res pign. l. 55. ff. de acq. hered. l. 29. ff. de liber. leg. l. 7. §. 3. ff. de liberal. caus. l. 10. quemadmodum servit. amitt. l. 3. §. 8. ff. de Carbon. Edict. l. 74. de condit. & demonstr. l. 20. in fin. princ. ff. de bon. poss. contr. tabb. l. 12. in princ. ff. de reb. auct. judic. l. ult. ff. de liber. & posthum. l. 9. ff. de assignat. libert. Everh. in loc. de tanquam. num. 31. & Prato. lib. 1. reg. jur. c. 7. p. 73. sed & loquitur hæc regula de eo, qui aliàs per se facere potest: perperam enim aliàs quæreretur, quid facere possit. Declara porro hanc regulam, quod faciens per alium, propriè dicitur facere in omnibus factis, in quibus vertitur adminiculum acquisitionis, Baldus in l. 1. §. ne autem 9. de Cad. toll. per cap. accedens 24. de prob. & est textus notabilis in l. cerè 6. §. 1. de precat. Item tunc quando illud factum non radicatur in persona alterius. Bartol. in l. fris, qui pro emtore 15. in 16. col. verum venio ad secundum. ff. de usurp. & in l. sed si unius 17. §. 1. ff. de injur. Sequitur Jason. in l. 1. §. per procuratorem 20. in secunda col. in tert. notab. ff. de acquir. poss. Add. Bart. in l. 11. 3. col. C. de serv. fug. & in c. 1. §. si quis 5. si de feud. def. fuer. contr. f. 26. & in l. 1. §. ne autem 9. Cod. de cad. toll. & alibi, ubi docet, an & quando per alium faciens, dicatur improprie vel proprie per se facere, vid. Bertac. b.

Limita præterea in iis, quæ requirant servitium personale actu, ut est residentia in beneficio, ad effectum consequendi distributiones, & visitatio ad effectum recipiendi procuraciones. Calderin. conf. 221. num. 2. & in fin. quod est conf. i. de Clericis non resid. Ang. & retin. conf. 137. Quoniam. num. 13. vers. multo minus. ubi ait, quod multa possumus per nosmet ipsos, quæ non possumus per alios facere, refert Card. Tufch. d. concl. 7. à n. 23. ubi num. 35. Limitat etiam ulterius in iis, in quibus est electa industria personæ, quia per alium expediri, vel fieri non possunt. Carpov. 3. Conf. 3. defin. 24. n. 8. ubi limitat etiam in actibus solennibus. Functiones etiam certi officii ne quidem per Collegam expediri possunt l. 2. C. de Executor. Nam non tantum turbantur officia, sed etiam eorum rationes confunduntur. Perez. C. eod. n. 6. Possunt tamen officiales vicarium idoneum in suum locum surrogare, modò fiat autori-

tate superioris l. 13. §. 2. l. fin. C. de proxim. sacror. Scrip. Quinimò quis suam militiam ob justam causam autoritate publicâ imprimis filio idoneo vendere & cedere potest, pro pretio tamen 100. aureos non excedente, & solutâ summâ pro introitu. N. 35. solus morbus & senium, tamen non sufficit. Perex. C. de proxim. sacror. Scrip. n. 9. segg. Brunn. Cod. ibid. in fin. Cæterum hæc militiæ venditio ementem non statim officialem facit; resignatio enim non inducit traditionem officii, sed in manus Principis Collatoris recedit; itaque principis approbatione & obtentis literis provisionis opus habet, aliàs non dicitur officialis Regius, neque ante Immatriculationem Emolumenta officii percipit. Perez. C. de agent. in rebus n. 4. segg.

Deinde limitatur, quod hæc regula procedat, quando factum nullum opus post se relinquit: nam si factum illud nullum opus post se relinquit, personæ coheret, nec potest impleri per alium, ut si quis jubeatur capitulum ascendere, Alexandriam ire. Horum enim factorum, nullus alius finis est quàm ipsa actio, vid. Aristot. lib. 1. Ethic. & Cujac. in l. unic. §. pro secundo. vers. ordine. C. de Cad. toll.] tertio limitatur, quando lex præcisè personæ præsentiam & factum requirit, e. g. conventus Injuriarum per alium comparere nequit. l. fin. C. de injur. sublimita in Illustri & Civitate. Brunnem. C. de re milit. col. 4. in fin.

XVII.

FACERE non dicitur, qui causam ad finem non perduxit: l. qui cum natu major. 14. §. accusasse 8. ff. de bon. libert. Mexi. in tract. taxa panis. conclus. 5. num. 61. Farin. in praxi crim. p. 4. conf. 75. num. 83. Vel inutiliter fecit, quia paria sunt non facere, vel inutiliter facere, l. qui habebat 54. ff. de manum. testam. Socinus conf. 29. num. 8. vol. 3. Cravett. de antiqu. temp. p. 4. in princ. num. 144. Ruin. conf. ult. num. 4. volum. 3. Afflict. decis. 182. num. 4. & decis. 256. num. 3. Menochius confil. 658. num. 9. & conf. 695. num. 18. quos refert Glorit. respons. 1. part. 2. n. 180.

XVIII.

Qui non facit quod debet, non facit quod oportet. l. non erit 5. ubi glossa ff. de Jurejur. Menoch. remed. 1. recup. num. 89. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 53. num. 10. & qui non facit, quod facere tenetur, præsumitur dolosus. Farinac. in praxi crim. p. 3. quest. 89. à num. 92. Card. Pereira de empt. c. 19. n. 18. [Nemo tenetur facere id,

Id, quod factum non relevaret aliquid quadantenus, in l. 2. in fin. Si quis in ius vocat. non ierit. l. arbit. calendis 40. de recept. arbit. Bartolus in l. 2. num. 8. qui pet. tut.

XIX.

FIERI aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum, paria sunt. l. in tempus 62. ff. de hered. institut. l. Stichus servus meus. 39. ff. de manumiss. test. l. quod sponsa 4. C. de don. ante nupt. Tiraquell. in tract. de jur. const. p. 3. l. m. 2. n. 3. cum seqq. & de iure primog. quest. 40. n. 178. Conan. comment. juris lib. 8. cap. 2. num. 7. Mascard. de prob. concl. 1076. num. 2. Valasc. conf. 77. n. 4.

XX.

FIERI aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile, paria sunt. d. l. in tempus 62. ff. de hered. institut. Cardin. Pereira quest. forens. conf. 17. n. 12.

XXI.

Non fieri, & inutiliter fieri, paria sunt. l. pen. in princ. ff. de suis & legit. hered. l. quoties 6. ubi glossa & Doctores ff. qui satisdare cog. & sciendum 2. institut. de satisd. tut. Glossa verb. inutilem. in cap. 2. C. de translat. Prelat. Tiraquell. ad leg. connub. gloss. l. p. 6. n. 12. Palat. in repet. rub. de donat. inter virum & uxorem. §. 70. num. 29. Covar. pract. cap. 7. n. 2. ver. Est & in hoc. Surd. decis. 28. n. 89. sicut etiam paria sunt, non fieri, vel ita fieri, quod factum non daret. Ant. Menoch. Bonon. decis. 40. punct. 7. n. 18.

XXII.

Non fieri, vel minus legitime fieri, seu aliter fieri quam debeatur de iure, paria sunt. d. l. quoties 6. ubi Jason. l. si aut nullum 4. de legit. hered. cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi. cap. veniens. 2. de Presbyt. non baptiz. cap. fin. de restit. spoliat. Surdus conf. 45. num. 42. & conf. 88. n. 16. & conf. 3. num. 12. & decis. 122. n. 6. & decis. 269. n. 12. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 11. quest. 7. num. 8. Brunor. à Sole in locis communib. verb. factum num. 17. Valasc. de part. cap. 8. num. 44. Thomas de Thomasset. in floribus legum, reg. 127. in fin. & reg. 220. Monet. de distribut. quotid. p. 2. quest. 2. n. 19. Anton. Monach. Florent. decis. 26. num. 2. Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 8. n. 8.

XXIII.

Non fieri, vel invalide fieri, paria sunt, l. non pnavit 8. §. non quavis 2. ubi Bart. ff. de bonor. possess. contr. tabb. l. 1. §. quod autem. ubi Baldus ff. de offic. Praefecti Urbis.

Surdus conf. 137. num. 13. Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 11. n. 10.

CAP. IV.

De Facie.

Axioma I.

In faciem aliquem cadens vel conspurcans realem infert injuriam. Math. cap. 26. v. 67. 68. cap. 27. v. 30. Luc. cap. 22. v. 64. 65. cap. 23. v. 11. 36. seq. Althusii Dicoeolog. Lib. 1. cap. 124. n. 9.

II.

In faciem condemnati stigmata minimè inurantur, cum & in manibus & in suris possit poena damnationis una inscriptione comprehendi: quò facies, quæ ad similitudinem pulchritudinis celestis est figurata, minimè maculetur. l. 17. C. de pen.

CAP. V.

Facilitas.

Axioma I.

Id, quod facilius quis facit, lex inhibere solet frequentius. Cujac. ad l. 21. de R. 7. Sic Scto Vellejano succurritur mulieri obliganti, non donanti: facilius enim obligat se quàm donat; non enim tam promptæ sunt ad donandum. l. 4. §. 1. ff. de SC. Vellejan. Eadem ratione Lex Julia de fundo dotali vetat, ne fundus dotalis obligetur pignori vel hypothecæ: non etiam ne vendatur. Sic etiam Lex Caninia vetabat manumitti inter morientes, non etiam inter vivos.

II.

Facilitas veniæ incentivum tribuit delinquenti. capit. ut clericorum. ibique glossa 10. de vice & honest. Cler. can. est injusta. 23. quest. 4. ideo solitis delinquere non debet concedi l. 3. ubi Bald. Cod. de episc. aud.

III.

Facilius remittuntur sperata, quàm possessa, l. 8. de transact. Hinc Facilius omittitur jus quærendum, quàm quæsitum, l. fin. Cod. de acq. poss. & facilius datur exceptio quàm actio. l. 1. §. sicut damus, de superfic.

CAP. VI.

De Factore. Conf. Rubr.

Institor.

Axioma I.

Factores hodiè vocantur mercatorum institores. Mev. ad Jus Lub. l. 3. Tit. 6. n. 5. num. 11. Besold. in thes. pract. & Speidel. in voc. factor.

II.

Factor tenetur domino suo reddere usuras ex pecuniâ ejus redactas. Gloss. in cap. 7. X. de usur.

III.

Factores ad solutionem tributorum pro dominis coguntur. Bart. in l. 6. C. de exact. trib. lib. 10.

CAP.